

BENDROVĖS VISUOTINIO AKCININKŲ SUSIRINKIMO SPRENDIMŲ NEGALIOJIMO PAGRINDAI: BENDRA APŽVALGA

Margarita Banytė, Virginijus Bitė

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Verslo teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 271 4525
Elektroninis paštas vrtk@mruni.eu

Pateikta 2013 m. kovo 18 d., parengta spausdinti 2013 m. birželio 18 d.

***Anotacija.** Lietuvos, kaip ir kitų Europos valstybių, teisės aktai numato bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų teisėtumo užtikrinimo priemonę – tokių sprendimų pripažinimo negaliojančiais institutą. Civiliniame kodekse išvardijami teisiniai šio instituto taikymo pagrindai. Kita vertus, visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais pagrindų sistemos skirtingose valstybėse skiriasi. Šiame straipsnyje siekiama pateikti bendrą įstatymo numatytų bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais pagrindų Lietuvos teisėje apžvalgą, minėtų pagrindų sistemą lyginant su užsienio valstybių teisiniu reglamentavimu.*

***Reikšminiai žodžiai:** visuotinis akcininkų susirinkimas, sprendimų negaliojimas, sprendimų ginčijimas, negaliojimo pagrindai.*

Įvadas

Bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas yra privalomas bendrovės organas, kuris turi teisę spręsti esminius ir svarbiausius bendrovės veiklos klausimus. Tik teisėtai priimtas ir įstatymų imperatyvams bei teisės principams neprieštaraujantis visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas gali užtikrinti akcininkų, kitų suinteresuotų asmenų ir bendrovės interesų pusiausvyrą. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso¹ (toliau – LR CK) 2.82 straipsnio 4 dalis ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo² (toliau – LR ABĮ) 19 straipsnio 10 dalis numato visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų teisėtumo užtikrinimo priemonę *a posteriori* – visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo institutą. Šiuo institutu siekiama apsaugoti akcininkų investicijas, įvertinant kolektyvinius dalyvių kaip visumos veiksmus, visuotinio akcininkų susirinkimo kaip bendrovės organo galias pasitelkiant teisminės kontrolės mechanizmą³.

Kitaip nei iki 2004 m. galiojusioje LR ABĮ redakcijoje⁴, dabartiniame LR ABĮ atskiro visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų reglamentavimo nebeliko. Tačiau galimybės ginčyti tokius sprendimus dėl to nė kiek nesumažėjo, nes LR CK 2.82 straipsnio 4 dalyje nurodyti abstraktūs pagrindai apima visus anksčiau galiojusioje LR ABĮ redakcijoje numatytus pagrindus. Tą patvirtina teismų išnagrinėtų civilinių bylų statistiniai rodikliai, kurie rodo ženklų bylų dėl juridinių asmenų organų sprendimų teisėtumo skaičiaus augimą⁵, todėl galima daryti išvadą, kad atitinkamai auga ir visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais bylų skaičius. Tai rodo būtinumą tinkamai suprasti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindus. Šie klausimai iki šiol nėra sulaukę deramo teisės teoretikų dėmesio. Kita vertus, užsienio doktrinoje galima aptikti nuomonę, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimas negaliojančiais yra sritis, kuri laukia ES harmonizavimo⁶.

Šio mokslinio tyrimo tikslas – pateikti bendrą įstatymo numatytų bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais pagrindų apžvalgą Lietuvos teisėje, minėtų pagrindų sistemą lyginant su užsienio valstybių teisiniu regla-

-
- 1 Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.
 - 2 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 64-1914.
 - 3 Mikalonienė, L. Akcininko *locus standi* dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais. *Teisės problemos*. 2012, 3 (77): 5.
 - 4 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (2000-07-13 redakcija). *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 64-1914. 31 str. 1 d.
 - 5 Nacionalinės teismų administracijos duomenimis, 2005 m. pirmosios instancijos teismuose baigtos 155 bylos dėl juridinių asmenų organų sprendimų teisėtumo, 2006 m. – 202 bylos, 2007 m. – 219 bylos, 2008 m. – 246 bylos, 2009 m. – 290 bylos, 2010 m. – 356 bylos, 2011 m. – 511 bylų, 2012 m. – 659 bylos (oficiali teismų statistika pagal nacionalinės teismų administracijos duomenis [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-02-12]. <<http://www.teismai.lt/lt/teismai/teismai-statistika/>>).
 - 6 Grundmann, S. *European company law: organization, finance and capital markets*. 2. ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 311.

mentavimu. Tyrimo objektas – bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais institutas. Atliekant šį tyrimą taikyti įvairūs moksliniai metodai: lingvistinė, dokumentų (šaltinio turinio), loginė, sisteminė, lyginamoji, istorinė, kritinė analizė.

Lyginamoji bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo įstatymo numatytų pagrindų analizė Lietuvoje iki šiol nebuvo atlikta. Paminėtini dr. L. Mikalonienės atlikti tyrimai dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo ir sprendimo pripažinimo negaliojančiu kaip akcininko pažeistų teisių gynybos būdo sampratos⁷ bei dėl reikalavimų, kuriuos turi atitikti akcininkas, reiškiantis ieškinį dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo pripažinimo negaliojančiu⁸. Atskiri šio instituto aspektai fragmentiškai buvo paliesti ir kai kuriuose labiau praktinio pobūdžio darbuose⁹.

1. Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo įstatymo numatytų pagrindų sistemos užsienio valstybėse

Visų pirma verta pažymėti, kad vienos užsienio valstybėse visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų teisinis reglamentavimas savo detalumu ir apimtimi yra panašus į nustatytąjį Lietuvoje, kitose – skiriasi labiau.

Pavyzdžiui, Čekijoje¹⁰, Danijoje¹¹, Islandijoje¹², Norvegijoje¹³, Rusijoje¹⁴ apsiribojama siauru negaliojimo pagrindų sąrašo nustatymu, apimančiu visuotinio akcininkų

- 7 Mikalonienė, L. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimas. *Teisė*. 2012, 83: 82–97.
- 8 Mikalonienė, L. Akcininko *locus standi* dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais, *supra* note 3, p. 5–29.
- 9 Balčikonienė, R. Eiliniam visuotiniam akcininkų susirinkimui artėjant. *Juristas*. 2006, 3: 3–10; Gradauskaitė, J. Visuotinis akcininkų susirinkimas: sušaukimo tvarka ir jos nesilaikymo teisinės pasekmės. *Vadovas ir pasaulis*. 2007, 1: 96–101; Gofmanas, M. Pasirengimas eiliniam visuotiniam bendrovės akcininkų susirinkimui. *Vadovas*. 2009, 1: 6–13; Juknevičiūtė, V. Eilinio (metinio) visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimų priėmimas. *Vadovo pasaulis*. 2001, 2: 56–62; Vengeliauskaitė, M.; Spaičienė, J. Pasiruošimas akcininkų susirinkimui ir jo sušaukimas. *Vadovo pasaulis*. 2003, 1: 55–59; Petniūnaitė, S. Visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimas. *Vadovo pasaulis*. 2002, 2: 4–7; Kononovič, A. *Bendrovių valdymas, akcininkų susirinkimai, vertybiniai popieriai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2001.
- 10 Czech Republic Commercial Code [interaktyvus]. 1991 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.justiniano.com/codigos_juridicos/cheka/codigo_comercial.pdf>. 131 str. 1 d.
- 11 Danish Act on Public and Private Limited Companies (the Danish Companies Act) [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.dcca.dk/graphics/_ny%20eogs/English%20version/Legislation/The%20Danish%20Companies%20Act%20-%202006122010.pdf>. 109(1) str.
- 12 Icelandic Act respecting Public Limited Companies No. 2/1995, as amended up to 1 May 2011 (amendments as from Act 43/2008 indicated) [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://eng.efnahagsraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/2865>>. 96 str.; Icelandic Act respecting Private Limited Companies No. 138/1994, as amended up to 1 May 2011 (amendments as from Act 43/2008 indicated) [interaktyvus]. 1994 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://eng.efnahagsraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/2864>>. 71 str.
- 13 Norwegian Public Limited Liability Companies Act [interaktyvus]. 1997 [žiūrėta 2013-02-11]. http://www.oslobors.no/ob_eng/Oslo-Boers/Regulations/Acts>. 5 skyriaus 22 str.
- 14 Federalnyj zakon „Ob akcionernykh obshhestvakh“ [Federal law on stock companies]. [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://base.garant.ru/10105712/>>. 49 str. 7 d.; Federalnyj zakon „Ob

susirinkimo sprendimų bei jų priėmimo procedūrų prieštaravimą įstatymų normoms ir steigimo dokumentams. Prancūzijoje¹⁵ visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimas siejamas su pažeidimais tokių komercinio kodekso reikalavimų, kurie nustato išimtinę visuotinio akcininkų susirinkimo kompetenciją, susirinkimo darbotvarkės parengimą ir jos papildymą, akcininkų teisę susipažinti su visuotinio akcininkų susirinkimo dokumentais, visuotinio akcininkų susirinkimo kvorumą, visuotinio akcininkų susirinkimo dalyvaujančių akcininkų registravimą, o Lenkijoje¹⁶ – su jų prieštaravimu bendrovės vidaus aktams ar gerai praktikai, taip pat su jų žalingumu bendrovės interesams ar akcininkų padėties pabloginimu. Ispanijoje,¹⁷ be prieštaravimo įstatymams arba įstatams, visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo pripažinimo pagrindai taip pat gali būti bendrovės interesų pažeidimas dėl vieno ar kelių akcininkų ar trečiųjų asmenų naudos.

Kitose valstybėse įstatymai numato kur kas detalesnę ir ilgesnę negaliojimo pagrindų sąrašą. Pavyzdžiui, Slovėnijos¹⁸ įstatymai, be prieš tai minėtų pagrindų, nurodo bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimą, jeigu jie prieštarauja kreditorių teisėms ar viešajam interesui, gerai moralei ar viešajai tvarkai. Šios valstybės, taip pat Vokietijos¹⁹ įstatymai, be kita ko, atskirai reglamentuoja akcininkų sprendimų, kuriais buvo renkami bendrovės organų nariai, skirstomas pelnas, didinamas įstatinis kapitalas ar tvirtinamas metinis pranešimas, negaliojimo pagrindus. Latvijoje²⁰ taip pat kur kas detaliau išdėstomi visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindai, jų išvardijama net devyni, pavyzdžiui, sprendimų prieštaravimas bendrovės veiklos tikslams, viešajam interesui ar gerai moralei, trečiųjų asmenų teisių pažeidimas, akcininkams neteisėtai neleista dalyvauti visuotiniame akcininkų susirinkime, neleista susipažinti su sprendimų projektais, susirinkimo protokolais ir t. t. Estijoje bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas yra negaliojantis, jeigu juo buvo pažeistos atvirosios bendrovės kreditorių apsaugai skirtų teisės aktų nuostatos arba dėl kitų viešojo intereso priežasčių, jeigu jis prieštarauja gerai moralei, jeigu visuotinio akcininkų susirinkimo protokolai nebuvo patvirtinti notaro įstatyme

obshhestvach s ogranichennoj otvestvennostju“ [Federal law on stock companies]. [interaktyvus]. 1998 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://base.garant.ru/12109720/>>. 43 str. 1 d.

- 15 French Commercial Code [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://195.83.177.9/code/liste.phtml?lang=uk&c=32>>. L225-121 str.
- 16 Polish Code of Commercial Partnerships and Companies [interaktyvus]. 2000 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.polishlaw.com.pl/pct/fileakty_prawne3_0.pdf>. 249 str. 1 d.
- 17 Andenas, M. T. *European comparative company law* / ed. M. Andenas, F. Wooldridge. 1. publ. Cambridge [u.a.]: Cambridge Univ. Press, 2009, p. 356.
- 18 Slovenian Commercial Law [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/predpisi/ZGD-1_prevod_AN.pdf>. 390–401 str.
- 19 German Stock Corporation Act [interaktyvus]. 1965. Į anglų kalbą vertė *Norton Rose LLP*. January 2010 Edition NR 6622 01/10 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.nortonrose.com/files/german-stock-corporation-act-2010-english-translation-pdf-59656.pdf>>. 250–257 str.
- 20 Latvian Commercial Law [interaktyvus]. 2000 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/untc/unpan018384.pdf>>. 286 str.

numatytu būdu arba jeigu šaukiant visuotinį akcininkų susirinkimą buvo pažeista visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimo procedūra²¹.

Gan detalų visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų sąrašą, į kurį įtraukti prieš tai minėti negaliojimo pagrindai, pateikia ir Vokietijos akcinių bendrovių įstatymas²². Vokietijos Ribotos atsakomybės bendrovių (GmbH) įstatymas nenumato visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų, vietoj to teismai pagal analogiją taiko Akcinių bendrovių įstatymo 241 straipsnio nuostatas ta apimtimi, kiek GmbH ypatumai nereikalauja nukrypti nuo tokių nuostatų²³.

Jungtinėje Karalystėje teisė pateikti tokius ieškinius yra labai ribota, kadangi balsavimo teisės laikomos turtinėmis teisėmis, o bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindais įvardijami tokie atvejai, kaip mažumos akcininkų apgavystė keičiant įstatus, specialių privalumų suteikimas (formali diskriminacija)²⁴.

Pabrėžtina, kad minėtų valstybių teisinis reglamentavimas turi vieną bendrą bruožą, skiriančią jį nuo nustatytojo Lietuvoje: jame yra numatytas baigtinis bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų sąrašas. Kiti reglamentavimo ypatumai savo esme išlieka panašūs.

2. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo įstatymo numatytų pagrindų reglamentavimo Lietuvoje ypatumai

Kaip minėta, iki 2004 m. visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindus reglamentavo ir LR ABĮ. Istorškai 1994–2004 m. laikotarpiu LR ABĮ buvo būdingas kazuistinis visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais pagrindų reglamentavimas, tačiau dėl praktinių situacijų įvairovės *numerus clausus* pagrindų įtvirtinimas yra objektyviai neįmanomas ir netikslingas²⁵.

Taigi Lietuvoje bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindus reglamentuoja išimtinai LR CK normos. Tiesa, anot dr. L. Mikalonienės, atsižvelgiant į visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo ir sandorio teisinių katego-

21 Vutt, M. Systematics of Shareholder Remedies—Origins and Developments [interaktyvus]. *Juridica International*. 2010, XVII: 188–198 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.juridicainternacional.eu/public/pdf/ji_2010_1_188.pdf>. P. 196; Estonian Commercial Code [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.legaltext.ee/text/en/X0001K17.htm>>. 301¹ str. 1 d.

22 German Stock Corporation Act [interaktyvus]. 1965. Į anglų kalbą vertė Norton Rose LLP. January 2010 Edition NR 6622 01/10 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.nortonrose.com/files/german-stock-corporation-act-2010-english-translation-pdf-59656.pdf>>. 241 str. ir 243 str.

23 Jungmann, C. *German GmbH law: a guide to the German company with limited liability including bilingual versions of the relevant statutes* / ed. Von C. Jungmann, D. Santoro. Munchen: Beck, 2011, p. 23; Meister, B. W. *The German Limited Liability Company* / ed. B. W. Meister, M. H. Heidenhain, J. Rosengarten. 7. rev. ed. Munchen: Beck, 2010, p. 76; Wirth, G. *Corporate law in Germany* / ed. G. Wirth, M. Arnold, R. Morshaauser. 2. rev. ed. Munchen: Beck, 2010, p. 35–36.

24 Grundmann, S. *European company law: organization, finance and capital markets*. 2. ed. Cambridge [u. a.]: Intersentia, 2012, p. 312–313.

25 Mikalonienė, L. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimas, *supra* note 7, p. 91.

rijų bei jų pripažinimo negaliojančiais institutų tikslų panašumus, pripažįstant negaliojančiais visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus, nesureguliuotoms situacijoms taikytinas sandorių negaliojimo institutas, bet tik su išlygomis, t. y. pagal analogiją tiek, kiek tai neprieštarauja susiformavusių teisinių santykių esmei (LR CK 1.8 str.)²⁶

Remiantis LR CK 2.82 straipsnio 4 dalies ir LR ABĮ 19 straipsnio 10 dalies nuostatomis, bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas gali būti pripažintas negaliojančiu, jeigu: a) jis prieštarauja imperatyvioms įstatymų normoms; b) jis prieštarauja bendrovės steigimo dokumentams; c) jis prieštarauja protingumo ar sąžiningumo principams; d) juo pažeidžiamos kreditorių teisės ir teisėti interesai. Šis sąrašas, anot LR CK komentatorių²⁷, negali būti pakeistas bei papildytas kitų įstatymų, išskyrus kitus pagrindus, kuriuos nustato LR CK (pvz., LR CK 2.88 str. 4 d.).

Pažymėtina, kad bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų ginčijimas dėl prieštaravimo imperatyvioms įstatymų normoms yra bene dažniausiai Lietuvos teismų praktikoje minimas visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindas. Dažniausiai yra konstatuojamas visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų prieštaravimas LR ABĮ nuostatomis, žymiai rečiau – kitų teisės aktų imperatyvams.

Teismų praktikoje taip pat gausu pavyzdžių, kuriuose nagrinėjamas bendrovės steigimo dokumentų pažeidimo klausimas, sprendžiant bylas dėl bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo. Dažniausiai pasitaikantys yra visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimą lemiantys (arba galintys lemti) normų, reglamentuojančių visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų priėmimo tvarką, pažeidimai.

Kaip minėjome, bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų prieštaravimo imperatyvioms įstatymų normoms bei steigimo dokumentams pagrindai yra numatyti praktiškai visų nagrinėtų valstybių teisiniame reglamentavime. Šių pagrindų detaliau neanalizuosime, o plačiau panagrinėsime tik tuos LR CK nurodomus pagrindus, kurie labiau išsiskiria bendrame Europos valstybių reglamentavimo kontekste.

2.1. Sprendimų prieštaravimas protingumo ir sąžiningumo principams

Vienas unikalesnių Lietuvos teisiniame reglamentavime įtvirtintų bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo pripažinimo negaliojančiu pagrindų yra jo prieštaravimas protingumo ar sąžiningumo principams. Kaip minėta, užsienio valstybių teisės aktuose toks konkretus pagrindas nėra populiarus. Tiesa, kai kuriose valstybėse savo pobūdžiu panašių pagrindų galima aptikti, pavyzdžiui, sprendimo prieštaravimą gerai moralei (pvz., Latvijoje, Estijoje, Slovėnijoje), gerai praktikai (pvz., Lenkijoje) ar sprendimo turinio neetiškumą (pvz., Vokietijoje²⁸).

26 *Ibid.*, p. 92.

27 Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 186.

28 German Stock Corporation Act [interaktyvus]. 1965. Į anglų kalbą vertė *Norton Rose LLP*. January 2010 Edition NR 6622 01/10 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.nortonrose.com/files/german-stock-corporation-act-2010-english-translation-pdf-59656.pdf>>. 241 str. 4 d.

LR CK 1.5 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad civilinių teisinių santykių subjektai, įgyvendindami savo teises bei atlikdami pareigas, privalo veikti pagal teisingumo, protingumo ir sąžiningumo reikalavimus. Matome, kad „civilinio teisinio santykio šalių elgesio vertinimo kriterijai apibrėžti vadovaujantis ne teisės normomis, bet gyvenimo praktikoje nusistovėjusiais protingo, sąžiningo ir teisingo žmogaus elgesio standartais“²⁹. Be abejonės, šių standartų laikymusi turi būti pagrįstas ir bendrovės funkcionavimas, aukščiausiajam jos organui (t. y. visuotiniam akcininkų susirinkimui) priimant sprendimus. Jų nesilaikant, protingumo ir sąžiningumo principams prieštaraujantys visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai gali būti pripažinti negaliojančiais. Minėtų principų aiškinimas ir taikymas kiekvienu konkrečiu atveju priklauso nuo faktinių bylos aplinkybių³⁰.

Anot LR CK komentatorių, protingumo ar sąžiningumo principai gali būti pažeisti tiek turinio, tiek procedūros atžvilgiu³¹. Todėl šių principų laikymasis yra vienodai reikšmingas tiek įgyvendinant visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų priėmimo procedūrą reglamentuojančias normas, tiek sprendžiant dėl pačių sprendimų turinio. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad LR ABĮ nuostatos, kaip specialiosios normos, „nepaneigia CK 1.5 straipsnio įtvirtintų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų galiojimo priimamiems akcininkų susirinkimo sprendimams“³², todėl „bendrovės akcininkai <...> priimdami sprendimus, privalo, be kita ko, užtikrinti, jog priimami sprendimai būtų protingi“³³.

Sprendžiant visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų atitikimo protingumo ir sąžiningumo principams klausimą, turi būti vadovujamasi sąžiningo juridinio asmens dalyvio (šiuo atveju akcininko) samprata pagal LR CK 2.50 straipsnio 3 dalies kriterijus³⁴. T. y. sąžiningi akcininkai, priimdami sprendimus, turi atsižvelgti į įstatymuose įtvirtintą viešąjį interesą, veikti bendrovės ir kitų akcininkų naudai, užtikrinti adekvataus vykdomai veiklai kapitalo pasirinkimą ir tinkamą bendrovės veiklos formalumų laikymąsi, nevengti atsakomybės prieš kreditorius, jų neklaidinti³⁵.

Kai kurių užsienio valstybių teisiniame reglamentavime netgi esama pavyzdžių, kuriuose tiesiogiai yra nurodomi nesąžiningi akcininkų veiksmai, sukeliančius jų priimtų sprendimų negaliojimą. Kaip antai, Estijoje³⁶ yra numatyta galimybė pripažinti

29 Pakalniškis, V., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. I tomas. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007, p. 78.

30 Plačiau apie šiuos principus žr.: Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. Vilnius: Justitia, 2001, p. 75–77; Pakalniškis, V., et al., *supra* note 29, p. 78–79.

31 Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys, supra* note 27, p. 186.

32 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-12-30 nutartis c. b. R. B. v. UAB „Vilta“ ir kt. (bylos Nr. 3K-3-631/2008).

33 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003-06-04 nutartis c. b. S. A., G. A., R. A. ir kt. v. AB „Mažeikių nafta“ (bylos Nr. 3K-3-650/2003).

34 Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys, supra* note 27, p. 186.

35 *Ibid.*, p. 128–129.

36 Estonian Commercial Code [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.legaltext.ee/text/en/X0001K17.htm>>. 38 str. 1 d.

negaliojančiu visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą, jeigu akcininkas pasinaudoja savo balsavimo teise tam, kad gautų naudos sau ar tretiesiems asmenims pažeisdamas bendrovės ar kitų jos akcininkų ar organų narių interesus, kai priimtas sprendimas leidžia pasiekti tokį nesąžiningą akcininko tikslą. Analogiška nuostata yra įtvirtinta Slovėnijos ir Vokietijos įstatymuose³⁷, tik juose papildomai nurodoma, kad toks sprendimas lieka galioti, jeigu atitinkama kompensacija suteikiama kitiems akcininkams už tokio sprendimo priėmimą.

Tam, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai savo turiniu neprieštarautų protingumo ir sąžiningumo principams, jie turi būti pagrįsti, pamatuoti, atitikti tiek bendrovės, tiek akcininkų interesus ir faktinę situaciją bendrovėje. Be kita ko, tai reiškia, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai turi būti teisingi, protingi ir sąžiningi ne tik smulkiųjų, bet ir stambiųjų bendrovės akcininkų bei pačios bendrovės atžvilgiu. Pavyzdžiui, bendrovės vienintelės akcininkės sprendimą, kuriuo ji paskyrė didžiąją dalį parduodamo vienintelio turėto bendrovės nekilnojamojo turto kainos sau kaip paramą ir įpareigojo sudaryti bendrovės nekilnojamojo turto perleidimo sandorį, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pripažino prieštaraujančiu sąžiningumo principui³⁸. Teismas konstatavo, kad akcininkė tokiais veiksmais privedė šią įmonę prie bankroto, todėl jos veiksmai negalėjo būti laikomi sąžiningais. Matome, kad šis akcininkės sprendimas buvo priimtas vadovaujantis išimtinai vienintelės bendrovės akcininkės interesais, paneigiant pačios bendrovės, kaip atskiro teisės subjekto, interesus.

Antai kitoje byloje³⁹ buvo sprendžiamas smulkiųjų ir stambiųjų akcininkų interesų priešpriešos klausimas teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų taikymo aspektu. Byloje buvo ginčijamas visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas dėl įstatinio kapitalo didinimo papildomais įnašais. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad vienam iš akcininkų atsisakant dalyvauti didinant bendrovės įstatinį kapitalą ir (vien) dėl šios priežasties įpareigojant visuotinį akcininkų susirinkimą nustatyti didesnę akcijų emisijos kainą (negu nominali akcijų vertė), taip neva apsaugant įstatinio kapitalo didinime nedalyvaujančio akcininko interesus, būtų nepagrįstai pažeidžiami įstatinio kapitalo didinime dalyvaujančių akcininkų interesai įsigyti naujų akcijų už mažesnę, t. y. nominalią, kainą. Pasak Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, tokiu atveju teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principai būtų pažeidžiami įstatinio kapitalo didinime dalyvaujančiųjų akcininkų atžvilgiu. Atsižvelgdamas į tai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas padarė išvadą, kad minėti principai, vertinant visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų teisėtumą, taikytini ne tik smulkiąjo akcininko, bet ir bendrovės bei jos stambiųjų akcininkų atžvilgiu, todėl ieškinį atmetė.

37 Slovenian Commercial Law [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/predpisi/ZGD-1_prevod_AN.pdf>. 395 str. 2 d. 3 p.; German Stock Corporation Act [interaktyvus]. 1965. Į anglų kalbą vertė *Norton Rose LLP*. January 2010 Edition NR 6622 01/10 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.nortonrose.com/files/german-stock-corporation-act-2010-english-translation-pdf-59656.pdf>>. 243 str. 2 d.

38 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-07-14 nutartis c. b. *BUAB „Profų sąjungų autoūkis“ ir kt. v. Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-287/2008).

39 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-12-30 nutartis c. b. *R. B. v. UAB „Vilta“ ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-631/2008).

Teismų praktikoje taip pat laikomasi nuomonės, jog smulkusis akcininkas negali reikalauti bendrovės valdyme teisių daugiau, negu jam suteikia turimos akcijos, nes priešingu atveju būtų pažeidžiamos stambiųjų akcininkų teisės. Dėl to teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijai negali būti taikomi pažeidžiant proporcingumo principą⁴⁰.

Nesąžiningais teismų praktikoje pripažįstami ir tokie visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai, kuriais nustatomas įmonės veiklos rezultatų neatitinkantis ir atliekamam darbui neadekvatus vadovo atlyginimas⁴¹, taip pat sprendimai, kuriais nusprendžiama išmokėti akcininkams bei įmonės darbuotojams bendrovės veiklos rezultatų neatitinkančias išmokas⁴². Pažymime, kad akcininkai elgiasi nesąžiningai ne tik tuomet, kai priima neprotingus, nepagrįstus, kitų asmenų teises pažeidžiančius sprendimus. Neretas atvejis, kai, turėdami nesąžiningų tikslų, jie nesilaiko visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų priėmimo procedūros arba pati bendrovė, organizuodama ir vesdama visuotinį akcininkų susirinkimą, elgiasi nesąžiningai ir neprotingai akcininkų atžvilgiu. Tam, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas būtų pripažintas negaliojančiu kaip prieštaraujantis protingumo ir sąžiningumo principams procedūros aspektu, nepakanka vien konstatuoti jo neatitikimą minėtiems principų reikalavimams. Anot LR CK komentatorių, būtina dar įvertinti, ar pažeidimai yra esminiai ir ar galėjo turėti reikšmę sprendimo priėmimui⁴³.

Teismų praktikoje dažniausiai protingumo ir sąžiningumo principų reikalavimų neatitinkančiu pripažįstamas akcininkų teisės išreikšti savo valią visuotiniame akcininkų susirinkime formalus suvaržymas. Pavyzdžiui, asmeniui, atstovaujančiam akcininką, neleidžiama balsuoti, pateikus įgaliojimo kopiją, o ne originalą (nors susirinkimui pateikiamas kvitas, kad įgaliojimo originalas yra išsiųstas paštu)⁴⁴, į patalpas, kur vyksta susirinkimas, neįleidžiami akcininkai ar jų atstovai⁴⁵, bendrovės įstatuose įtvirtinama nuostata, jog apie šaukiamą visuotinį akcininkų susirinkimą gali būti pranešta skelbiant viešai spaudoje, nedetalizuojant, kokiame konkrečiame spaudos leidinyje toks skelbimas bus išspausdintas. Tokiu atveju akcininkas atsiduria keblioje situacijoje, nes jis yra verčiamas skaityti visus leidinius, kas abejotina, ar įmanoma, ir todėl toks pranešimo būdas negali būti pripažįstamas tinkamu akcininko teisių realizavimo užtikrinimu, atitinkančiu teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus⁴⁶.

40 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-06-04 nutartis c. b. V. V. ir kt. v. UAB „Lelija“ (bylos Nr. 2A-582-302/2009).

41 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-12-28 nutartis c. b. J. K. v. UAB „Ristika“ (bylos Nr. 2A-1162-56/2009).

42 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-11-09 nutartis c. b. BUAB „Čeltauva“ v. A. K. Č. ir kt. (bylos Nr. 3K-3-486/2009).

43 Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys, supra* note 27, p. 186.

44 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006-09-18 nutartis c. b. G. P. v. UAB „Lavestina“ (bylos Nr. 3K-3-486/2006).

45 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-03-03 nutartis c. b. A. K., UAB „Kriptonika“ v. UAB „Ashburn International“, UAB „Penki kontinentai“ ir kt. (bylos Nr. 3K-3-135/2008).

46 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000-03-29 nutartis c. b. Vilniaus miesto valdyba v. UAB „Sangreta“, S. J. (bylos Nr. 3K-3-383/2000).

Protingumo ir sąžiningumo principai reikalauja, kad informavimo apie visuotinę akcininkų susirinkimą tvarka užtikrintų galimybę kiekvienam akcininkui realizuoti teisę dalyvauti susirinkime⁴⁷. Todėl nesąžiningu bendrovės elgesiu taip pat laikytinas informavimo būdo pakeitimas, ypač kai yra šaukiamas neeilinis visuotinis akcininkų susirinkimas, nes apie jį neinformuoti akcininkai negali iš anksto jo numatyti (kaip eilinio visuotinio akcininkų susirinkimo, kuris šaukiamas pasibaigus ūkiniams metams), todėl jų galimybės sužinoti apie visuotinę akcininkų susirinkimą sumažėja. Pavyzdžiui, vienoje byloje⁴⁸ teismai, atsižvelgę į didelę ieškovui priklausančių akcijų dalį, visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo dėl naujos įstatų redakcijos pakeitimą ieškovui nedalyvaujant susirinkime, pakeičiant visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimo tvarką ir žinant, kad tokiems įstatų pakeitimams jis nepritarė anksčiau vykusio visuotinio akcininkų susirinkimo metu, pripažino nesąžiningu elgesiu.

Minėjome, kad nesąžiningai ir neprotingai akcininkų atžvilgiu gali būti elgiamasi ir tuomet, kai yra priiminėjami sprendimai visuotiniame akcininkų susirinkime. Pavyzdžiui, vienoje byloje⁴⁹ buvo ginčijamas visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas dėl įstatinio kapitalo didinimo. Šioje byloje teismų nutartimis buvo apribotos visų akcininkų, išskyrus vieno, turėjusio 0,084 procento balsų, teisės priimti sprendimą didinti bendrovės įstatinį kapitalą. Minėto akcininko turimais balsais buvo priimtas sprendimas padidinti bendrovės įstatinį kapitalą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodė, kad minėtas akcininkas nesąžiningai pasinaudojo susidariusia teisine situacija, kai kiti akcininkai laikinai negalėjo pasinaudoti sprendimo teise balsuodami, ir visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą pripažino negaliojančiu.

Iš pateiktų teismų praktikos pavyzdžių matome, kad formalus visuotinio akcininkų susirinkimo procedūros įvertinimas taip pat prieštarauja protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principams. Darytina išvada, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų turiniui ir jų priėmimo tvarkai negali būti suteikiama absoliuti laisvė, nes jie yra ribojami LR CK 1.5 straipsnyje įtvirtintų visuotinai privalomų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų. Akivaizdu, kad visuotinis akcininkų susirinkimas, kaip bendrovės organas, privalo veikti pagal minėtų principų reikalavimus.

2.2. Kiti įstatymuose numatyti pagrindai

Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai gali pažeisti ne tik akcininko (-ų) ir/ar bendrovės, bet ir kreditorių teises ir teisėtus interesus. Priešingai nei daugumoje užsienio valstybių⁵⁰, mūsų šalies įstatymai kaip atskirą visuotinio akcininkų susirinkimo

47 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2011-04-18 nutartis c. b. K. V., V. B., UAB „Garfus“ v. UAB „Bioprocesas“ (bylos Nr. 2A-471-115/2011).

48 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2010-10-11 nutartis c. b. K. V., UAB „Garfus“, V. B. v. UAB „Biocentras“ (bylos Nr. 2A-867-492/2010).

49 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-02-11 nutartis c. b. V. V. ir asociacija Lietuvos invalidų draugija v. AB „Puntukas“ (bylos Nr. 3K-3-10/2009).

50 Daugumos užsienio valstybių įstatymai, reglamentuojantys visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų ginčijimą, nenumato galimybės kreditoriams ginčyti akcininkų sprendimus, jeigu jie pažeidžia kreditorių teises ir teisėtus interesus.

sprendimo negaliojimo pagrindą numato kreditorių teisių ir teisėtų interesų pažeidimą. Todėl įstatyme įvirtintą galimybę kreditoriams ginčyti jų teises ir teisėtus interesus, pažeidžiančius visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus, galime laikyti dar viena priemone (be *actio Pauliana*, netiesioginio ieškinio ar sulaikymo teisės) kreditorių interesus ginti.

Teismų praktika rodo, kad kreditoriai labai retai inicijuoja teisminį visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų ginčijimą. Esama tik keletas bylų, kuriose fragmentiškai nagrinėjamas jų teisių pažeidimo klausimas. Kaip antai, vienoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nagrinėtoje byloje⁵¹ visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą, kuriuo valdybai buvo suteikta teisė spręsti dėl bendrovės turto disponavimo, ginčijo ieškovė, kurios naudai buvo įkeistos tos bendrovės akcijos, priklausiusios byloje trečiaisiais asmenimis buvusiems bendrovės akcininkams. Ieškovė nurodė, kad dėl ginčijamo visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo gali sumažėti akcijų vertė, taip pat ir galimybės kreditoriui išsiieškoti sumas iš įkeisto turto. Tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad teisės disponuoti bendrovės ilgalaikiu turtu suteikimas valdybai neprieštaravo tiek bendrovės akcininkų, tiek ir ieškovės interesams, nes vien ginčijamu sprendimu, nesant faktiškai atliktų bendrovės ilgalaikio turto perleidimo sandorių, įkeistų akcijų vertė negalėjo sumažėti, ir dėl to kreditorės teisės į įkeistų akcijų realizavimą iš esmės negalėjo būti suvaržytos. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pridūrė, jog tam, kad bendrovė galėtų vykdyti normalią ūkinę veiklą, bendrovės įkeistų akcijų savininkai turi turėti teisę balsuoti priimant visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus, tik svarbu, kad toks naudojimas būtų sąžiningas kreditoriaus atžvilgiu.

Tiesa, minėtoje byloje ieškovė buvo ne bendrovės, o jos akcininkų kreditorė. Bylą nagrinėję teismai plečiamai traktavo kreditoriaus sąvoką LR CK 2.82 straipsnio 4 dalies kontekste⁵², neapsiribodami vien bendrovės kreditoriais. Manome, kad tokia pozicija gan pagrįsta, nes suteikia papildomą interesų apsaugą ne tik bendrovės, bet ir jos akcininkų kreditoriams. Be abejo, labiau tikėtina, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimais gali būti pažeistos bendrovės, o ne kitų asmenų kreditorių teisės, bet galimos situacijos, kai akcininkai, priimdami sprendimą, taip pat kelia grėsmę savo pačių kreditorių interesams (pvz., mažindami akcijų nominalią vertę ir pan.).

Lietuvos apeliacinio teismo nagrinėtoje byloje⁵³ ieškinį dėl bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų, kuriais buvo keičiamas įstatinio kapitalo dydis, negaliojimo taip pat buvo pareiškę bendrovės akcininko (byloje buvusio atsakovu) kreditoriai. Jie teigė, kad minėtas sprendimas pažeidžia jų teisę gauti savo reikalavimų patenkinimą iš ieškovų iniciatyva areštuoto atsakovui priklausančio turto. Lietuvos apeliacinis teismas ieškinį atmetė, nurodydamas, kad vien formalaus atsakovui taikyto prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonės (arešto) pažeidimo, nepaneigus atsakovo

51 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004-07-16 nutartis c. b. *E. T. v. AB „Malsena“ ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-334/2004).

52 Nei LR CK 2.82 str. 4 d. norma, nei šios normos komentaras nedetalizuoja kreditoriaus, kaip subjekto, galinčio ginčyti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus, sąvokos.

53 Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2011-10-04 nutartis c. b. *BUAB „Vakarų prekyba“ ir UAB „Vakarų Baltijos korporacija“ v. UAB „Senega“, A. Z. ir S. D.* (bylos Nr. 2A-8/2011).

mokumo, nepakanka išvadai apie pažeistas kreditorių teises, nes priešingu atveju kreditoriams būtų suteiktos nepagrįstos privilegijos.

Kreditorių teises ir interesus taip pat gali pažeisti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai, kuriais neteisėtai paskiriami ir išmokami dividendai ar kitos išmokos bendrovės akcininkams ar darbuotojams, perleidžiamas bendrovės didelės vertės turtas, taip sumažinant bendrovės mokumą ir galėjimą atsiskaityti su kreditoriais. Svarbu paminėti, kad tokiais atvejais kreditoriai labiau yra linkę savo teises ginti prašydami teismo ne pripažinti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą negaliojančiu, o taikyti akcininkams subsidiariją atsakomybę LR CK 2.50 straipsnio 3 dalies pagrindu⁵⁴.

Minėta, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindus reglamentuoja išimtinai LR CK. Todėl, be prieš tai mūsų aptartų pagrindinių negaliojimo pagrindų, LR CK numato ir keletą kitų. Pavyzdžiui, LR CK 2.131 straipsnio 1 dalies 1 punktą įtvirtina teismo teisę panaikinti juridinio asmens organų sprendimus, jeigu, remiantis ekspertų išvadomis, yra nustatoma, kad juridinio asmens veikla yra netinkama. Ši norma taikytina ir bendrovėms, todėl jų netinkamos veiklos nustatymas gali lemti priimtų visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų panaikinimą. Teismas, taikydamas LR CK 2.131 straipsnio 1 dalyje išvardytas priemones, nėra saistomas asmens, besikreipiančio į teismą dėl juridinio asmens veiklos tyrimo, prašymo⁵⁵, todėl savo nuožiūra gali parinkti šio proceso pabaigoje taikytiną priemonę, tarp jų ir visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų panaikinimą. Kaip rodo teismų praktika, juridinio asmens organų sprendimų panaikinimas, palyginti su kitomis LR CK 2.131 straipsnio 1 dalyje įtvirtintomis priemonėmis, taikomas labai retai. Be to, praktikoje beveik netaikytas yra ir dar vienas negaliojimo pagrindas, įtvirtintas LR CK 2.88 straipsnio 4 dalyje. Pagal šią normą dalyvių susirinkimo sprendimas gali būti pripažintas negaliojančiu, jeigu balsavimas susirinkime pažeidžiant balsavimo sutartį turėjo lemiamos įtakos sprendimo priėmimui ar nepriėmimui.

Išvados

Daugumos Europos valstybių teisinis reglamentavimas, skirtingai negu Lietuvos, numato baigtinį bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų sąrašą. Kiti reglamentavimo ypatumai savo esme panašūs į nustatytą Lietuvoje.

Formalus visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimo procedūros įvertinimas ir neprotingų, nepagrįstų, kitų asmenų teises pažeidžiančių sprendimų priėmimas prieštarauja teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams, todėl dėl šių priežasčių vi-

54 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-10-22 nutartis c. b. UAB „Alaja ir ko“ v. K. A. ir V. A. (bylos Nr. 3K-3-509/2008); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006-11-28 nutartis c. b. BUAB „Saulėtekis“ v. I. K., L. M. ir R. P. (bylos Nr. 3K-3-604/2006); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-12-21 nutartis c. b. UAB „Panevėžio gelžbetonis“ v. L. G. (bylos Nr. 3K-3-576/2009).

55 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010-06-28 nutartis c. b. UAB „Ad Locum“ akcininkas V. A. v. UAB „Ad Locum“ direktorius A. Č. ir UAB „Ad Locum“ (bylos Nr. 3K-3-299/2010).

suotinio akcininkų susirinkimo sprendimai gali būti naikintini. Be to, minėti principai, vertinant ginčijamų sprendimų teisėtumą, taikytini ne tik smulkiojo akcininko, bet ir bendrovės ir jos stambiųjų akcininkų atžvilgiu.

Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas gali pažeisti ir bendrovės, ir jos akcininkų kreditorių teises ir teisėtus interesus, todėl šiuo pagrindu sprendimas taip pat gali būti pripažintinas negaliojančiu.

Literatūra

- Andenas, M. T. *European comparative company law* / ed. M. Andenas, F. Wooldridge. 1. publ. Cambridge [u.a.]: Cambridge Univ. Press, 2009.
- Balčikonienė, R. Eiliniam visuotiniam akcininkų susirinkimui artėjant. *Juristas*. 2006, 3: 3–10.
- Czech Republic Commercial Code [interaktyvus]. 1991 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.justiniano.com/codigos_juridicos/cheka/codigo_comercial.pdf>.
- Danish Act on Public and Private Limited Companies (the Danish Companies Act) [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.dcca.dk/graphics/_ny%20eogs/English%20version/Legislation/The%20Danish%20Companies%20Act%20-%2006122010.pdf>.
- Estonian Commercial Code [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.legaltext.ee/text/en/X0001K17.htm>>.
- Federalnyj zakon „Ob akcionerных obshhestvach“ [Federal law on stock companies]. [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://base.garant.ru/10105712/>>.
- Federalnyj zakon „Ob obshhestvakh s ogranichennoj otvestvennostju“ [Federal law on stock companies]. [interaktyvus]. 1998 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://base.garant.ru/12109720/>>.
- French Commercial Code [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://195.83.177.9/code/liste.phtml?lang=uk&c=32>>.
- German Stock Corporation Act [interaktyvus]. 1965. Į anglų kalbą vertė *Norton Rose LLP*. January 2010 Edition NR 6622 01/10 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://www.nortonrose.com/files/german-stock-corporation-act-2010-english-translation-pdf-59656.pdf>>.
- Gofmanas, M. Pasirengimas eiliniam visuotiniam bendrovės akcininkų susirinkimui. *Vadovas*. 2009, 1: 6–13.
- Gradauskaitė, J. Visuotinis akcininkų susirinkimas: sušaukimo tvarka ir jos nesilaikymo teisinės pasekmės. *Vadovas ir pasaulis*. 2007, 1: 96–101.
- Grundmann, S. *European company law: organization, finance and capital markets*. 2. ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012.
- Icelandic Act respecting Private Limited Companies No. 138/1994, as amended up to 1 May 2011 (amendments as from Act 43/2008 indicated) [interaktyvus]. 1994 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://eng.efnahagsraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/2864>>.
- Icelandic Act respecting Public Limited Companies No. 2/1995, as amended up to 1 May 2011 (amendments as from Act 43/2008 indicated) [interaktyvus]. 1995 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://eng.efnahagsraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/2865>>.
- Juknevičiūtė, V. Eilinio (metinio) visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimų priėmimas. *Vadovo pasaulis*. 2001, 2: 56–62.
- Jungmann, C. *German GmbH law: a guide to the German company with limited liability including bilingual versions of the relevant statutes* / ed. Von C. Jungmann, D. Santoro. Munchen: Beck, 2011.
- Kononovič, A. *Bendrovių valdymas, akcininkų susirinkimai, vertybiniai popieriai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2001.

- Latvian Commercial Law [interaktyvus]. 2000 [žiūrėta 2013-02-11]. <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/untc/unpan018384.pdf>>.
- Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2011-10-04 nutartis c. b. BUAB „Vakarų prekyba“ ir UAB „Vakarų Baltijos korporacija“ v. UAB „Senega“, A. Z. ir S. D. (bylos Nr. 2A-8/2011).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000-03-29 nutartis c. b. Vilniaus miesto valdyba v. UAB „Sangreta“, S. J. (bylos Nr. 3K-3-383/2000).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003-06-04 nutartis c. b. S.A., G. A., R.A. ir kt. v. AB „Mažeikių nafta“ (bylos Nr. 3K-3-650/2003).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004-07-16 nutartis c. b. E. T. v. AB „Malsena“ ir kt. (bylos Nr. 3K-3-334/2004).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006-09-18 nutartis c. b. G. P. v. UAB „Lavestina“ (bylos Nr. 3K-3-486/2006).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006-11-28 nutartis c. b. BUAB „Saulėtekis“ v. I. K., L. M. ir R. P. (bylos Nr. 3K-3-604/2006).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-03-03 nutartis c. b. A. K., UAB „Kriptonika“ v. UAB „Ashburn International“, UAB „Penki kontinentai“ ir kt. (bylos Nr. 3K-3-135/2008).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-07-14 nutartis c. b. BUAB „Profų sąjungų autoūkis“ ir kt. v. Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija ir kt. (bylos Nr. 3K-3-287/2008).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-10-22 nutartis c. b. UAB „Alaja ir ko“ v. K. A. ir V. A. (bylos Nr. 3K-3-509/2008).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-12-30 nutartis c. b. R. B. v. UAB „Vilta“ ir kt. (bylos Nr. 3K-3-631/2008).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-02-11 nutartis c. b. V. V. ir asociacija Lietuvos invalidų draugija v. AB „Puntukas“ (bylos Nr. 3K-3-10/2009).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-11-09 nutartis c. b. BUAB „Čeltaura“ v. A. K. Č. ir kt. (bylos Nr. 3K-3-486/2009).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-12-21 nutartis c. b. UAB „Panevėžio gelžbetonis“ v. L. G. (bylos Nr. 3K-3-576/2009).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010-06-28 nutartis c. b. UAB „Ad Locum“ akcininkas V. A. v. UAB „Ad Locum“ direktorius A. Č. ir UAB „Ad Locum“ (bylos Nr. 3K-3-299/2010).
- Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 64-1914.
- Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.
- Meister, B. W. *The German Limited Liability Company* / ed. B. W. Meister, M. H. Heidenhain, J. Rosengarten. 7. rev. ed. Munchen: Beck, 2010.
- Mikalonienė, L. Akcininko *locus standi* dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais. *Teisės problemos*. 2012, 3 (77): 5–29.
- Mikalonienė, L. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimas. *Teisė*. 2012, 83: 82–97.
- Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Vilnius: Justitia, 2002.
- Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. Vilnius: Justitia, 2001.
- Norwegian Public Limited Liability Companies Act [interaktyvus]. 1997 [žiūrėta 2013-02-11]. http://www.oslobors.no/ob_eng/OsloBoers/Regulations/Acts.
- Oficiali teismų statistika pagal nacionalinės teismų administracijos duomenis [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-02-12]. <<http://www.teismai.lt/lt/teismai/teismai-statistika>>.

- Pakalniškis, V., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. I tomas. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007.
- Petniūnaitė, S. Visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimas. *Vadovo pasaulis*. 2002, 2: 4–7.
- Polish Code of Commercial Partnerships and Companies [interaktyvus]. 2000 [žiūrėta 2013-02-11 d]. <http://www.polishlaw.com.pl/pct/fileakty_prawne3_0.pdf>.
- Slovenian Commercial Law [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/predpisi/ZGD-1_prevod_AN.pdf>.
- Vengeliauskaitė, M.; Spaičienė, J. Pasiruošimas akcininkų susirinkimui ir jo sušaukimas. *Vadovo pasaulis*. 2003, 1: 55–59.
- Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-06-04 nutartis c. b. *V. V. ir kt. v. UAB „Lelija“* (bylos Nr. 2A-582-302/2009).
- Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2009-12-28 nutartis c. b. *J. K. v. UAB „Ristika“* (bylos Nr. 2A-1162-56/2009).
- Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2010-10-11 nutartis c. b. *K. V., UAB „Garfus“, V. B. v. UAB „Biocentras“* (bylos Nr. 2A-867-492/2010).
- Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2011-04-18 nutartis c. b. *K. V., V. B., UAB „Garfus“ v. UAB „Bioprocesas“* (bylos Nr. 2A-471-115/2011).
- Vutt, M. Systematics of Shareholder Remedies—Origins and Developments [interaktyvus]. *Juridica International*. 2010, XVII: 188–198 [žiūrėta 2013-02-11]. <http://www.juridicainternational.eu/public/pdf/ji_2010_1_188.pdf>.
- Wirth, G. Corporate law in Germany / ed. G. Wirth, M. Arnold, R. Morshauser. 2. rev. ed. Munchen: Beck, 2010.

NON-COMPLIANCE OF THE DECISIONS OF THE SHAREHOLDERS' GENERAL MEETING OF THE COMPANY WITH THE IMPERATIVE PROVISIONS OF THE LAW AND INCORPORATION DOCUMENTS

Margarita Banytė, Virginijus Bitė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The object of this research is the institute of invalidation of decisions of the shareholders' general meeting of the company. Challenge of decisions of the general meeting because of their non-compliance with the imperative statutory norms and incorporation documents is perhaps the basis that is the most frequently relied on for the nullity of decisions of the shareholders' general meeting. Thus, it is important to correctly interpret and apply these grounds for nullity. The said issues have not attained proper focus of the Lithuanian legal theorists and no detailed analysis has been carried out in Lithuania in this field. This article firstly provides a legal analysis of these grounds.*

The purpose of the research is to present a detailed analysis of interpretation and application in the Lithuanian case-law of the two grounds for invalidating decisions of the shareholders' general meeting of the company: non-compliance with the imperative statutory norms and incorporation documents. Various scientific methods have been applied: linguistic, document source content), logical, systematic, comparative, historical, critical analyses, etc.

A study revealed that the decision of the shareholders' general meeting of the company may be declared null and void, not only when its content is contrary to the imperative statutory norms, but also when the procedure for the adoption of the decision fails to meet the requirements of the said norms. In addition, the unlawfulness of the decision's content may be determined on the basis of violation of procedural legal norms established in the Law of the Republic of Lithuania on Companies. A decision of the shareholders' general meeting might also be declared null and void, if it violates the procedure for convening, and conducting the general meeting and decision-making, as established in the company's incorporation documents. Among other things, unlawfulness of the decision of a general meeting may be determined by reason of its failure to comply with the goals of the company's activity established in its incorporating document. This contradiction is usually associated with obvious economic uselessness of the transaction concluded or to be concluded on the basis of a specific decision.

Keywords: *general meeting of shareholders, nullity of resolutions, disputing of resolutions, grounds for nullity, non-compliance with imperative norms, non-compliance with incorporation documents.*

Margarita Banytė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Verslo teisės katedros magistrė. Mokslinių tyrimų kryptis: verslo teisė.

Margarita Banytė, Mykolas Romeris University Faculty of Law, Department of Business Law, graduate. Research interests: business law.

Virginijus Bitė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Verslo teisės katedros docentas, Socialinių mokslų (teisės krypties) daktaras. Mokslinių tyrimų kryptys: verslo teisė, sutarčių teisė, bendrovių teisė.

Virginijus Bitė, Mykolas Romeris University Faculty of Law, Department of Business Law, Associate Professor, Doctor of Social Sciences (Law). Research interests: Business Law, Contract Law, Company Law.